

Odezwa
Komitetu Honorowego
Obchodów Święta Narodowego Trzeciego Maja
w Województwie Lubelskim

Mieszkańcy Lublina i Województwa Lubelskiego!
Rodacy!

Konstytucja uchwalona przez Sejm Wielki 3 maja 1791 roku jest w dziejach polskiego parlamentaryzmu oraz myśli polityczno-prawnej dziełem szczególnym i zarazem wyjątkowym. Zrodzona w momencie śmiertelnego zagrożenia dla bytu państwowego ze strony ościennych mocarstw, miała w zamierzeniach gruntownie zreformować ustrój społeczny oraz siły zbrojne w celu skutecznego wzmocnienia Rzeczypospolitej.

Dążenie do zachowania za wszelką cenę złotej wolności szlacheckiej i prywatnie części polskich elit sprawiały, że Rzeczpospolita stawała się państwem coraz słabszym i zależnym od sąsiadów. Wysiłki na rzecz unowocześnienia państwa polskiego i dorównania stale modernizującym się potęgom europejskim były skutecznie torpedowane przez sąsiadów. Interwencje wojskowe, intrygi dyplomatyczne państw ościennych, korupcja polityczna skutecznie blokowały próby reform, doprowadzając do pierwszego rozbioru Polski w 1772 r. Rozpoczynając swoje panowanie król Stanisław August planował realizację idei zapoczątkowanych przez Collegium Nobilium, założonego przez Stanisława Konarskiego. Podjął wielkie reformy polityczne i kulturalne, z których udało się zrealizować jedynie część. Powiodły się niektóre próby modernizacyjne w gospodarce i życiu społecznym, m.in. komisje dobrego porządku w miastach królewskich, powstanie wyspecjalizowanych instytucji naukowych i edukacyjnych: Szkoły Rycerskiej, Komisji Edukacji Narodowej, Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych, które wykształciły pokolenie zdolne do podjęcia wyzwań reformatorskich. Stworzyło to podstawy do reform Sejmu Wielkiego, wprowadzanych na fali ożywienia narodowego i społecznego, których

świadectwem są słowa Hugona Kołłątaja skierowane do marszałka Sejmu Stanisława Małachowskiego: „Człowiek i jego bezpieczeństwo, obywatel i jego szczęśliwość, Ojczyzna i jej całość – będą jedynym prawidłem robót waszych. (...) Nie może się nazywać ten naród swobodnym, gdzie człowiek jest nieszczęśliwym; nie może być ten kraj wolnym, gdzie człowiek jest niewolnikiem”. To na tym fundamencie zebrani wokół króla patrioci, wśród których m.in. byli związani z Lubelszczyzną bracia Ignacy Potocki i Stanisław Kostka Potocki, działając z energią i determinacją, doprowadzili do uchwalenia Konstytucji, którą na sejmikach ziemskich poparto i zaakceptowano. W naszych dziejach Konstytucja 3 Maja była wyrazem woli odrodzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów i podźwignięcia jej z głębokiego upadku.

Konstytucja majowa była nowatorskim aktem prawnym, także na tle zmian politycznych i ideowych zachodzących w Europie oraz w Nowym Świecie. Będąc w Europie pierwszą, a po amerykańskiej drugą w świecie konstytucją, uprzedziła konstytucję francuską o kilka miesięcy. Wszystkie te konstytucje wyrastały z ducha Oświecenia i zawierały w sobie nowoczesne rozwiązania ustrojowe. Konstytucja 3 Maja przyjmując do systemu ustrojowego nowożytne postulaty trójpodziału władzy oraz suwerenności narodu posiadała jednak zdecydowanie odmienny charakter akcentując tradycję chrześcijańską jako fundament narodowej kultury i tożsamości.

Reforma władz, skarbu oraz wojska doprowadziła w krótkim czasie do znacznego wzmocnienia sił państwa polskiego, ale okazała się zbyt późna i wywołała zdecydowane reakcje mocarstw ościennych. Doszło do przegranej wojny z Rosją w obronie Konstytucji, a w konsekwencji do rozbiorów i likwidacji państwa polskiego. Jednakże ta heroiczna próba podźwignięcia Rzeczypospolitej ze słabości pozostała w historii i tradycji narodowej wybitnym przykładem mobilizacji szlachetnych umysłów i wszystkich sił społecznych Rzeczypospolitej Obojga Narodów dla ratowania Ojczyzny przed upadkiem i niewolą.

Przez następne lata Konstytucja 3 Maja była symbolem wewnętrznej siły, zgody i jedności narodowej. Pamięć o niej była nośnikiem dumy oraz wyrazem dążeń

do odzyskania niepodległości. W czasie I wojny światowej, gdy ważyły się losy powrotu Rzeczypospolitej na mapę Europy, wezwanie do uczczenia rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja w roku 1916 skierował światowej sławy noblista Henryk Sienkiewicz: „Uczcijmy ten wielki dzień odrodzenia, w którym naród, otrząsnąwszy się z grzechów wiodących do upadku i zguby, stworzył sobie podstawy nowego życia – dzień reform stanowczych i głębokich (...). Wielka reforma nie poszła na marne i nie zginęła, a dzięki jej i Polska nie zginęła; gdyż tylko ciało Polski zapadło w niewolę, natomiast odrodziła się dusza narodu i pozostała już odrodzona... a przeto pamięta ona ów dzień; przeto święci ową rocznicę z pokolenia w pokolenie, przeto, choć w niewoli, ucisku i męczeństwie, błogosławi pamięć Trzeciego Maja. I póki trwać w niej będzie miłość ojczyzny i pragnienie życia, póty go święcić i czcić nie przestanie!”. Słowa te nabrały szczególnego znaczenia wraz z odzyskaniem przez Polskę niepodległości, kiedy to dzień trzeciego maja stał się świętem państwowym, podczas którego wspominamy i czcimy wysiłek naszych przodków, którzy budowali i wzmacniali państwowy gmach Rzeczypospolitej.

Dziś świętujemy 230. rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Nasze państwo wciąż jeszcze potrzebuje wspólnego zbiorowego wysiłku, potrzebuje zgody i roztropności politycznej. Dziś Rzeczpospolita jak i cały świat walczy ze skutkami gospodarczymi i społecznymi niszczącej pandemii. Inspirowani przykładem twórców i obrońców Konstytucji, w poczuciu odpowiedzialności i solidarności, wyrażmy wdzięczność i nasze wsparcie pracownikom służby zdrowia i wszystkim zaangażowanym w nieustające wysiłki zmierzające do zwalczania pandemii, a następnie odbudowy gospodarczej i przywrócenia funkcjonowania państwa we wszystkich wymiarach.

Stoimy przed wielkimi wyzwaniami cywilizacyjnymi. Jeśli chcemy zachować byt naszego narodu, zachować nasze narodowe dziedzictwo, wzbogacać je i w takiej postaci przekazać następnym pokoleniom Polaków, musimy zachować także wierność źródłom naszej zachodniej, chrześcijańskiej cywilizacji. Tylko wtedy będziemy mogli cieszyć się wolnością, a godność każdego człowieka będzie szanowana.

Komitet Honorowy Obchodów Święta 3 Maja, ze względu na szczególną sytuację związaną z pandemią, nie może zaapelować o liczny udział w uroczystościach, tym bardziej gorąco zachęcamy do tego, by przy naszych domach, w oknach naszych mieszkań pojawiły się biało-czerwone flagi. Niech tegoroczne obchody majowego święta w roku ustanowionym Rokiem Polskiej Tradycji Konstytucyjnej będą okazją do wzbudzenia na nowo świadomości, jak ważnym dobrem jest wolne państwo polskie. Niech ten świąteczny dzień stanie się okazją, by w rodzinnym gronie, przypominać dzieje naszej Ojczyzny. Przekazujmy sobie jak wielkie jest dziedzictwo Narodu polskiego. Oddajmy hołd wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tego wspaniałego dzieła. Niech świętowanie 230. rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja wzmocni w nas dumę z bycia Polakami.

Trwajmy wszyscy w szacunku i miłości do Ojczyzny!

W imieniu Komitetu Honorowego

Lech Sprawka

Wojewoda Lubelski

Lublin, maj 2021 roku